

”Donoghuen paras
kirja sitten *Huoneen.*”

– *Kirkus Reviews*

TÄHTIEN TAHTO

Tammi

Emma Donoghue

MENESTYSTEOS HUONEEN KIRJOITTAJA

Emma Donoghue:

Huone (2010, suom. 2012)

Ihme (2016, suom. 2022)

Tähtien tahto (2020, suom. 2023)

Emma Donoghue

TÄHTIEN TAHTO

Suomentanut Einari Aaltonen

tammi

80 VUOTTA

HELSINKI

Lainauksen William Shakespearen näytelmästä Hamlet suomentanut Yrjö Jylhä.
Lainaukset vuosina 1933 ja 1938 hyväksytystä Raamatun suomennoksesta.

Fili on tukenut tämän teoksen suomentamista.

Taiteen edistämiskeskus on tukenut teoksen suomentamista.

Englanninkielinen alkuteos *The Pull of the Stars* ilmestyi Yhdysvalloissa 2020.

COPYRIGHT © 2020 BY EMMA DONOGHUE, LTD.

SUOMENKIELINEN LAITOS © TAMMI JA EINARI AALTONEN 2023

PUBLISHED BY ARRANGEMENT WITH LITTLE, BROWN AND COMPANY,
NEW YORK, NEW YORK, USA. ALL RIGHTS RESERVED.

TAMMI ON OSA WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖTÄ.

ISBN 978-952-04-4193-7

PAINETTU EU:SSA

Sisällys

- I Punainen
- II Ruskea
- III Sininen
- IV Musta

Kirjailijan jälkisanat

I

Punainen

PIMEITÄ TUNTEJA OLII VIELÄ EDESSÄ, kun lähdin sinä aamuna kotoa. Poljin Dublinin löyhkävillä, sateen liukastamilla kaduilla. Lyhyt vihreä viitta suojasi minua vedentulolta, mutta pian takinhihat olivat läpimärät. Ohittaesani kujan, jolla tungeksi karjaa, haistoin lannan ja veren löyhkän. Miestentakkiin pukeutunut poika huusi minulle jotain hävytöntä. Polkaisin pyöräni kovempaan vauhtiin ja ohitin auton, joka mateli viimeisillä bensiniitipoilla.

Jätin pyöräni samalle kujalle kuin aina ja kiinnitin yhdistelmälukon takarenkaaseen. (Se oli tietenkin saksalainen. Mistä saisin uuden, kun mekanismi ruostuisi?) Vedin hameeni reväärejä alemmas ja otin korista sateen kasteleman kassini. Olisin mieluummin pyöräillyt koko matkan sairaalaan, koska sillä tavalla olisin päässyt perille puolet nopeammin kuin raitiovaunulla, mutta ylihoitajalle ei tullut kuuloonkaan, että hänen alaisensa saapuisivat töihin hikisinä.

Astuessani kujalta kadulle olin vähällä törmätä desinfiointikärryyn. Makean tervainen katku pöllähteli ilmaan. Väistin maskikasvoisia miehiä, jotka suihkuttivat nestettä katuojiin ja syöttivät letkua ritilöiden läpi viemäriin.

Ohitin häthätää kyhätyn sota-alttarin – puisen triptyykin, jota verhosi Ison-Britannian lippu. Sillä nökötti hilseilevä, taivaansininen Neitsyt Maria, ja alahylly pursui

nuupahtaneita kukkia. Alttariin oli raapustettu irlantilaisen miesten nimiä, joitain kymmeniä tuhansista ja taas tuhansista sodassa tähän mennessä kaatuneista ja sadoistatuhansista sotaan värväytyneistä. Ajattelin veljeäni, jonka olin jättänyt kotiin pureksimaan paahtoleipää.

Raitiovaunupysäkillä katuvaloläikkä alkoi aamun koittaessa väreillä. Lyhtypylvääseen oli kiinnitetty mainoksia: NÄÄNNYKSISSÄ JA LIIAN KIIREISEN ELÄMÄN NUUDUTTAMA? JO NUORENA RAIHNAINEN?

Täyttäisin huomenna kolmekymmentä.

Kieltäydyin kuitenkin sävähtämästä tuota lukua. Kolmenkymmenen vuoden rajapyykin saavuttaminen merkitsi kypsyyttä, arvostusta ja vahvuutta. Ja kaiken kukkuraksi vielä äänioikeutta nyt, kun sitä oltiin ulottamassa yli 30-vuotiaisiin naisiin, mikäli he täyttivät varallisuusvaatimukset. Tosin ajatus äänestämisestä tuntui epätodelliselta, koska Yhdistyneessä kuningaskunnassa ei ollut järjestetty yleisiä vaaleja kahdeksaan vuoteen eikä järjestettäisi ennen kuin sota loppuisi, ja luoja tiesi, missä jamassa maailma silloin olisi.

Kaksi täpötäyttä raitiovaunua kolisteli pysäkin ohi. Tällä viikolla oli ilmeisesti lakkautettu lisää linjoja. Kun kolmas vaunu saapui, ahtauduin sisään. Askelmat olivat karboliliuoksesta liukkaat eivätkä kenkieni kumipohjat pitäneet. Tarrasin kaiteeseen vaunun huojahdellessa hälvenevän pimeyden halki ja hivuttauduin ylöspäin. Takasillalla seisovat matkustajat näyttivät läpimäriiltä, joten sujahdin katon alle, missä pitkä tarra julisti: PEITÄ SUU, KUN YSKIT TAI AIVASTAT... TYPERYKSET JA PETTURIT OVAT TARTUNNANLEVITTÄJIÄ.

Jäähdyin nopeasti pyöräilyn jäljiltä ja minua alkoi hytisyttää. Kaksi miestä taitettavalla penkillä siirtyi

hieman sivuun niin, että mahduin heidän väliinsä laukku sylissä. Sade ropisi viistosti päällemme.

Vaunu kiihdytti yhä kovemmin kitisen ja ohitti rivin odottavia vossikoita, mutta hevosilla oli silmälaput, joten ne eivät vauhoontuneet. Näin käsikynkässä kulkevan pariskunnan kiirehtivän katulyhdyn valolaikussa, ja heidän teräväkärkiset kasvomaskinsa töröttivät kuin tuntemattoman lintulajin nokat.

Rahastaja luovi yläkerran väentungoksessa. Hänen taskulamppunsa – litteä kuin taskumatti – langetti häilyvää hohdetta matkustajien polville ja kengille. Kuopaisin hikisen kolikon hansikkaastani ja pudotin sen hölskyvään purkkiin pohtien, riittikö puoli desiä karboliliuosta oikeasti tuhoamaan taudinidut.

Rahastaja huomautti: Tuolla pääsee vain Nelsonin patsalle saakka.

Onko lipunhinta noussut?

Ei suinkaan, siitä syntyisi rähinä. Nyt ei vain pääse samalla hinnalla yhtä kauas.

Aikoinaan olisin hymyillyt paradoksille. Eli jos on menossa sairaalan pysäkille...

Puoli pennyä pennyn lisäksi, rahastaja sanoi.

Kaivoin käsilaukun kassistani ja löysin kolikon.

Matkalaukkuja kantavia lapsia jonotti rautatieasemalle kolistellksamme ohi: heitä lähetettiin maaseudulle siinä toivossa, että he olisivat siellä turvassa. Tosin minun käsittääkseni kulkutauti piinasi koko Irlantia. Vitsauksella oli monta nimeä: paha tauti, khakiflunssa, sininuha, musta flunssa, nuhakuume, vilutus (sanasta tuli aina mieleeni kylmä käsi, joka tarrasi tiukasti olkapäähän.) Jotkut kutsuivat tautia vähättelevästi *vaivaksi*. Tai *sotasairaudeksi* siinä luulossa, että sen täytyi olla neljä vuotta jatkuneen

verilöylyn sivuvaikutus, juoksuhaudoissa hautunut myrkky, joka levisi ympäri maailmaa vaeltavien ihmisten mukana.

Pidin itseäni onnekkaana. Olin yksi niistä, jotka olivat päässeet vähällä. Syyskuun alussa joka paikkaani alkoi kolottaa ja jouduin vuoteenomaksi, ja koska tiesin, kuinka pahasta taudista oli kysymys, olin kauhuissani, mutta pääsin takaisin jalkeille jo muutaman päivän kuluttua. Pari viikkoa värit näyttivät aavistuksen hopeanhoitoisilta, aivan kuin olisin katsonut maailmaa savulasin läpi. Muutoin olin vain hieman allapäin, ei mitään sen kummempaa.

Lähettiläpoika – tikkujalat ja sortsit – sujahti ohitsemme ja nostatti taakseen öljyisenä roiskahtavan vesikaaren. Raitiovaunu mateli vähäisen liikenteen keskellä – ilmeisesti sähkön säästämiseksi tai jonkin uuden järjestyssäännön takia. Olisin jo sairaalassa, jos ylihoitaja antaisi meidän pyöräillä sinne.

Tosin ylihoitaja ei saisi tietää, vaikka rikkoisin hänen sääntöään. Kuluneet kolme päivää hän on maannut yskien naisten kuumeosastolla tyynyjen varassa pystymättä puhumaan. Tuntuu silti ikävältä uhmata hänen tahtoaan selän takana.

Nelsonin patsaan eteläpuolella jarrut kirskuivat ja vingahtelivat, sitten pysähdyimme. Vilkaisin hiiltynyttä postitaloa, se oli yksi puolesta tusinasta paikasta, joiden suojissa kapinalliset olivat lymynneet kuusipäiväisen kapinan ajan. Turha ja järjetön kahakka. Eikö emämaa ollut oikeissa myöntää Irlannille itsehallinnon ennen kuin maailmansodan syttyminen oli keskeyttänyt prosessin? Minulle oli yksi lysti, hallittaisiinko minua Lontoosta vai Dublinista käsin, kunhan vallansiirto vain saataisiin

toteutettua rauhanomaisin keinoin. Oliko näillä kaduilla vuonna 16 käyty tulitaistelu tuonut itsehallintoa yhtään lähemmäs? Ei, se oli vain saanut useimmat meistä vihaamaan niitä, jotka vuodattivat verta nimissämme.

Edempänä kadulla, missä brittien kranaattituli oli lyhyen kapinan aikana tuhonnut muun muassa kirja-kaupan josta olin ostanut Timille sarjakuvia, ei näkynyt merkkejä jälleenrakentamisesta. Osalla sivukaduista oli edelleen barrikadeiksi kaadettuja puita ja piikkilankaa. Ilmeisesti betoniin, pikeen, asvalttiin ja rakennusmateriaaleihin ei ollut varaa niin kauan kuin sota riehui.

Delia Garrett, ajattelin. Ita Noonan.

Älä.

Eileen Devine, katukaupustelija. Hänen flunssansa muuttui keuhkokuumeeksi – koko eilisen päivän hän oli yskinyt vihertävän punaista limaa ja hänen ruumiinlämpönsä oli sahanut edestakaisin.

Lopeta, Julia.

Yritin työvuorojen välillä olla miettimättä potilaitani, koska en voinut tehdä mitään heidän hyväkseen ennen kuin olisin taas osastolla.

Aidassa oli ilmoitus varieteeconsertista, ja siihen oli lyöty viistoon leima PERUUNTUNUT. Mainokseen nurmipallon loppuottelusta oli läiskäisty teksti SIIRRETTY MYÖHEMMÄKSI. Liikkeitä liikkeiden perään oli suljettu, koska niin monet viruivat kuumeen kourissa, ja konttorien kaihtimet olivat kiinni, tai ovissa oli pahoittelevia viestejä. Monet edelleen auki olevat yritykset näyttivät tyhjiltä, asiakaskadon takia kituvilta. Dublin oli ammolleen loksautanut, harvahampainen kita.

Eukalyptuksen leyhähdys. Mies vaununpenkillä vasemalla puolellani paineli nenäänsä ja suutaan märällä

nenäliinalla. Tätä nykyä monet pirsrottivat huiviinsa tai takkiinsa eukalyptusta. Aikaisemmin olin pitänyt tuon eksoottisen puun tuoksusta, mutta sittemmin se oli alkanut merkitä vaaraa. Ei sillä, että minulla olisi ollut syytä kavahtaa vieraan ihmisen aivastusta, koska olin nyt immuuni tälle kammottavalle kausiflunssalle. Tuntui helpottavalta tietää, että olin jo kärsinyt oman osani piinasta.

Takanani istuva mies alkoi yskiä ankarasti. Sitten hän veti henkeä, mutta sai saman tien uuden yskänpuuskan. Hakkaavaa kakomista, aivan kuin puuta olisi yritetty kaataa liian pienellä kirveellä. Matkustajat nojautuivat kauemmas. Tuo monimerkityksinen ääni saattoi merkitä flunssan alkamista tai olla siitä toipuvan jälkioireilua. Se saattoi tarkoittaa harmitonta tavallista flunssaa tai kieliä hermostuksesta, se saattoi nousta pintaan kuin haukotus pelkän ajatuksen voimalla. Mutta tällä hetkellä koko kaupunki oli taipuvainen olettamaan pahinta, eikä se ollut mikään ihme.

Hautausurakoitsijan liikkeen edessä oli rivi hevosia valjaissa valmiina lähtemään aamun ensimmäisiin hautajaisiin. Kaksi vyötäröliinaan sonnustautunutta miestä kantoi vaaleita lankkuja kujalle liikkeen taakse – ruumisarkkujen rakennustarpeita, tajusin.

Päivän valjetessa katulamppujen valo alkoi himmetä. Raitiovaunu rämisteli täpötäyden, vinossa nököttävän omnibussin ohi. Näin kahden miehen potkivan taka-akselia. Kymmenisen surupukuista matkustajaa istui edelleen penkeillä, aivan kuin jääräpäisyys auttaisi heitä ehtimään ajoissa hautajaispalvelukseen. Sen sijaan kuljettaja oli painanut tuskaantuneena otsansa rattia vasten.

Mies, joka istui kiinni oikeassa kyljessäni, valaisi sanomalehteään pienellä lampulla. En enää pitänyt sanoma-

lehtiä kotona, koska pelkäsin niiden järkyttävän Timiä. Joinain aamuina minulla oli mukanaani kirja, mutta viime viikolla kirjasto oli käskenyt palauttaa ne karanteeniin pantavaksi.

Lehden päiväys muistutti minua siitä, että oli pyhäinpäivän aatto. Etusivulla mainostettiin kuumaa sitruunajuomaa, huomasin, ja henkivakuutusta sekä kurkkutabletteja: *Cinna-Mint tuhoaa taudinidut*. Mainosten joukossa oli monia kiitosviestejä: *Pyhä sydän ja Autuaat sielut, vilpittömät kiitokset perheemme toipumisesta*. Mies käänsi sivua, mutta sanomalehti oli sisältä tyhjä, pelkkää likaisenvalkoista. Hän murahti ärtyneesti.

Miesääni sanomalehden lukijan toiselta puolelta totesi: Tuo johtuu varmaan sähkökatkoksista – lehden painaminen ilmeisesti keskeytyi.

Nainen takanamme sanoi: Kaasumiehet tekevät takuulla parhaansa pitääkseen kaiken toiminnassa, vaikka puolet työvoimasta on poissa pelistä.

Vieruskaverini siirtyi lehden takasivulle. Yritin olla kiinnittämättä huomiota valokeilassa häilähteleviin otsikoihin: *Merivoimat kapinoivat Kaiseria vastaan. Korkeimman tason diplomaattiset neuvottelut*. Ihmiset uskoivat, että keskusvallat eivät pystyisi enää pitkään vastustamaan liittoutuneita. Tosin samaa oli hoettu jo monta vuotta.

Puolet uutisista oli tekaistuja, muistutin itseäni. Tai vääristeltyjä taistelutahdon pönkittämiseksi tai ainakin sensuroitu, jotta tilanne saataisiin pidettyä hallinnassa. Lehdessä ei esimerkiksi enää julkaistu sodan eri rintamilla kaatuneiden nimiä. Kaatuneet olivat irlantilaisia, jotka olivat värväytyneet sotaan, koska he halusivat palvella kuningasta ja imperiumia tai puolustaa pieniä valtioita, koska he olivat työttömiä, koska he halusivat

päästä seikkailemaan tai – kuten veljeni – koska kaverikin oli värväytynyt. Olin lukenut kaatuneiden nimiä kolme vuotta, koko sen ajan kun Tim oli ulkomaankomennuksella. (Gallipoli, Thessaloniki, Palestiina – sotänäyttämöt saivat minut edelleen sävähtämään.) Joka viikko palsta oli pidentynyt muutamalla sentillä ja otsikot olivat kuin jonkin makaaberin seurapelin aihealueita: *Kadonneita. Sotavangiksi joutuneita. Haavoittuneita. Haavoittuneita – taisteluväsymys. Haavoittumisen seurauksena kuolleita. Taistelussa kaatuneita.* Joskus mukana oli valokuvia. Tuntomerkkejä. Pyyntöjä lisätiedon saamiseksi. Mutta viime vuonna tappioita oli tullut liikaa ja paperi oli käynyt vähiin, joten oli päätetty, että listaa julkaistaisiin vain niille, jotka olivat valmiita maksamaan ilmoituksesta kolme pennyä viikossa.

Tänään huomasin vain yhden otsikon taudista, sivun alalaidassa oikealla: *Ilmoitukset influenssasta lisääntyneet.* Vähättelyä parhaimmillaan, aivan kuin vain *ilmoitukset* taudista olisivat lisääntyneet, tai ehkä pandemia oli vain kollektiivisen mielikuvituksen tuotetta. Mahtokohan olla sanomalehden kustantajan päätös kaunistella tilannetta vai tuliko määräys jostain ylempää?

Sairaalan jylhä, vanhanaikainen hahmo piirtyi kelmeää taivasta vasten. Vatsaani väänsi. Innostusta tai hermostusta. Niitä oli nykyään vaikea erottaa toisistaan. Pujotelin raitiovaunun portaisiin ja annoin painovoiman auttaa laskeutumisessa.

Vaunun alakerrassa mies ryki ja sylkäisi lattialle. Ihmiset kavahtivat ja vetivät helmojaan ja jalkojaan sivuun.

Naisääni valitti: Voisitte yhtä hyvin tulittaa meitä luodeilla!

Poistuessani vaunusta huomasin uusimman virallisen

ilmoituksen, jonka valtavat kirjaimet kirkuivat parin metrin välein.

UUSI VIHOLLINEN KESKUUDESSAMME: HÄTÄÄNNYS.
YLEINEN HERMOHEIKKOUS ELI SOTAVÄSYMYS ON
AVANNUT OVEN TARTUNNALLE. TAPPIOMIELIALAN
LIETSOJAT OVAT SAIRAUDEN LIITTOLAISIA.

Viranomaiset yrittivät ilmeisesti rohkaista meitä kiivaalla tavallaan, mutta tuntui epäreilulta syyttää sairaita tappiomielialan lietsomisesta.

Sairaalan portin yläaidassa luki katulamppujen hiipuvassa valossa hehkuvilla, kullatuilla takorautakirjaimilla: *Vita gloriosa vita*. Elämä, suurenmoinen elämä.

Ensimmäisenä työpäivänäni, jolloin olin vasta 21-vuotias, tunnuslause oli saanut minut kihelmöimään hiusmarrosta varpasiin. Isäni oli maksanut kolmen vuoden koulutuksen sairaanhoitajien teknillisessä koulussa, ja minut oli lähetetty tänne osastoharjoitteluun kolmena päivänä viikossa. Tässä kolhossa, nelikerroksisessa rakennuksessa – joka oli näyttävä synkän viktoriaanisella tavalla – olin oppinut kaiken oleellisen.

Vita gloriosa vita. Pääteviivat olivat nokeentuneet, huomasin.

Kävelin pihan poikki kahden valkoiseen hilkkaan sonustautuneen nunnan perässä. Uskonnollisista sisarista tuli kuulemma kaikkein omistautuneimpia ja pyyteettömmimpiä sairaanhoitajia. En ollut siitä niin varma, mutta vuosien kuluessa useampi nunna oli saanut minut tuntemaan itseni epäkelvoksi. Kuten suurin osa Irlannin sairaaloista, kouluista ja orpokodeista, tämäkään paikka ei olisi pärjännyt ilman monien eri uskonnollisten sääntökuntien

asiantuntemusta ja työpanosta. Useimmat henkilökunnan jäsenistä olivat roomalaiskatolisia, mutta sairaala otti vastaan kaikki kaupungin asukkaat, jotka tarvitsivat hoitoa (tosin protestantit menivät usein omiin sairaaloihinsa tai palkkasivat yksityisen sairaanhoitajan).

Juuri nyt minun olisi pitänyt olla maalla. Minulla olisi pitänyt olla kokonaista kolme päivää vapaata, ja olin sopinut, että menisin isän maatilalle vähän lepäämään ja hengittämään raitista ilmaa, mutta sitten minun piti viime tingassa lähettää hänelle sähkösanoma ja selittää, että vapaani oli peruttu. Minun oli pakko mennä töihin, koska kolme hoitajaa – yksi heistä itse ylihoitaja – oli sairastunut.

Maatila oli oikeastaan isän ja hänen vaimonsa. Tim ja minä olimme kohteliaita äitipuolellemme ja hän meille. Vaikka hän ei ollut saanut omia lapsia, hän oli aina pitänyt meihin hienoista etäisyyttä ja varmaan mekin häneen. Ainakaan hänellä ei ollut syytä vieroa meitä nyt kun olimme varttuneet ja muuttaneet Dubliniin, jossa ansaitsimme oman elantomme. Sairaanhoitajilla oli tunnetusti surkea palkka, mutta veljeni ja minä olimme saaneet vuokrattua pienen talon, lähinnä Timin sotilaseläkkeen turvin.

Nyt hätätilanne vaati minua pysymään täällä. Eileen Devine, Ita Noonan ja Delia Garrett: kuinka potilaani pärjäisivät ilman minua?

Tätä nykyä sairaalan sisäpuolella tuntui kylmemmältä kuin ulkona. Lamput pidettiin sammuksissa ja hiiliä säästettiin. Joka viikko osastoille kannettiin lisää sairastuneita, lisää sänkyjä ehdettiin huoneisiin. Sairaalan säntillinen järjestys – joka oli uhmannut neljä vuotta kestänyttä sotaa ja puutetta, ja vieläpä tulitaistelua ja sekasortoa kuusi päivää kestäneen kapinan ajan – oli lopulta murenemassa tämän taakan alla. Sairastuneet henkilökunnan jäsenet katosivat

kuin sotilaat šakkilaudalta. Me muut sinnittelimme ja uurastimme entistäkin ankarammin ja ripeämmin, me teimme enemmän kuin oman osamme – mutta se ei riittänyt. Tämä tauti sai sairaalan toiminnan romahtamaan.

Eikä vain sairaalan toimintaa, muistutin itseäni – vaan koko Dublinin. Koko maan. Minun nähdäkseni koko maailma oli pysähdyksiin kirskahtava kone. Kaikkialla ja sadoilla eri kielillä seiniin kiinnitettiin ilmoituksia, joissa ihmisiä kehoitettiin peittämään suunsa yskiessään. Tilanne meillä ei ollut sen pahempi kuin muualla. Itsesäälistä oli hyötyä yhtä vähän kuin hätäntymisestä.

Sairaalan kantajaa ei näkynyt tänä aamuna. Toivottavasti hän ei ollut sairastunut. Vain siivoja oli huuhtelemassa marmorilattiaa karboliliuoksella sinikaapuisen Neitsyen ympäriltä.

Kiirehtiessäni vastaanoton ohi äitiys/kuumeosaston portaisiin tunnistin nuoremman hoitajan, jolla oli kasvoillaan maski. Hänen asunsa oli punaisten roiskeiden peitossa rinnoilta helmoihin kuin teurastajalla ikään. Sairaalassa oli näköjään alettu lipsua vaatimustasosta.

Hoitaja Cavanagh, tulitteko juuri leikkaussalista?

Nuori nainen pudisti päätään ja vastasi käheällä äänellä: Hoitaja Power, olin juuri äsken tulossa töihin, kun eräs nainen ilmestyi eteeni ja sanoi, että minun pitää mennä auttamaan kadulle tuupertunutta miestä. Miesparalla oli hyvin tummanpuhuvat kasvot ja hän tempoi kaulustaan.

Painoin käteni nuoren hoitajan ranteelle rauhoittelakseni häntä.

Hän nieleskeli ja jatkoi. Yritin saada hänet istuma-asentoon katukiveyksellä, yritin höllentää hänen kaulustaan, jotta hän saisi paremmin henkeä –

Hyvä.

– mutta hän alkoi yskiä ja... Hoitaja Cavanagh osoitti asunsa veriroiskeita tahmeilla, haralla pitämillään sormillaan.

Tunsin veren raa'an ja metallisen hajun sieraimissani. Voi sentään. Joko miehen tila on arvioitu?

Mutta sitten seurasin nuoremman hoitajan katsetta lakanalla peitettyihin paareihin hänen takanaan ja arvasin, että oli jo liian myöhäistä, että mitään ei ollut enää tehtävissä. Ihmiset, jotka olivat tuoneet parit kadulle ja auttaneet hoitaja Cavanaghia kantamaan miehen sairaalaan, olivat ilmeisesti poistuneet paikalta.

Kyykistyin ja työnsin käteni lakanan alle tarkistaakseni miehen pulssin kaulasta. Sitä ei tuntunut.

Tämä oli outo sairaus. Jotkin potilaat sinnittelivät monta kuukautta ennen kuin tauti nujersi heidät, se hivuttautui keuhkoihin, aiheutti komplikaatioita ja valtasi alaa vähitellen. Toiset eivät kestäneet kuin muutaman tunnin. Oliko tämä miesparka salannut tyynesti kipunsa, kuumeensa ja yskänsä, kunnes oli yhtäkkiä keskellä katua tajunnut, että hän oli menettänyt kävely- ja puhekykynsä eikä pystynyt enää muuhun kuin oksentamaan sydänverensä hoitaja Cavanaghin päälle? Vai oliko mies vielä aamulla tuntenut olonsa hyväksi, vaikka hänen sisällään myrsky teki jo tuloaan?

Pari päivää sitten ambulanssinkuljettaja oli kertonut minulle kauhean tarinan: hän ja hänen hoitohenkilökuntansa olivat vastanneet nuoren naisen puhelinsoittoon (nainen itse ilmoitti olevansa täysin terve, mutta yksi hänen asuintovereistaan vaikutti kuulemma hyvin sairaalta ja kaksi muuta huonovointisilta), ja ambulanssin saavuttua paikan päälle asunnosta löytyi neljä ruumista.

Tajusin, että hoitaja Cavanagh ei ollut voinut jättää miestä vastaanoton ulkopuolelle edes siksi aikaa, että olisi saanut

haettua apua, koska joku olisi voinut kompastua ruumiiseen. Muistan, kun olin itse aloitteleva hoitaja ja pelkäsin, että noudattamalla yhtä sääntöä tulisin rikkoneeksi toista.

Käyn ilmoittamassa sairaala-apulaisille, että hänet pitää kantaa ruumishuoneelle, lupasin. Menehän nyt juomaan kupillinen teetä.

Hoitaja Cavanagh onnistui nyökkäämään. Hän kysyi: Eikö teillä pitäisi olla maski?

Sairastin taudin viime kuussa.

Niin minäkin, mutta...

No niin. (Yritin kuulostaa ystävälliseltä enkä ärtyneeltä.) Tähän tautiin ei voi sairastua kahdesti.

Hoitaja Cavanagh tyytyi räpyttelemään epävarmasti silmiään kuin junaradalle jähmettynyt jänis.

Kävelin käytävälle ja työnsin pääni sairaala-apulaisten huoneeseen.

Kolme miestä istui tupakoimassa päässään pyöreä ruttuinen lakki ja yllään samantyylinen polviin saakka ulotuva valkoinen asu kuin teurastajilla. Tupakan haju sai minut kaipaamaan Woodbinea. (Ylihoitajan määräyksellä sairaanhoitajien piti olla savuttomia, mutta retkahdin aina välillä.)

Anteeksi. Vastaanoton puolella on vainaja.

Mies, jolla oli metallinen kasvoproteesi, tuhahti kosteasti. Oliko hän tullut väärään paikkaan?

Sairaala-apulaisen nimi oli Nichols – Nenärikko-Nichols. (Kammottava liikanimi, mutta sellaiset auttoivat minua muistamaan ihmisten oikeat nimet.) Hänen ruhjoutunutta nenäänsä ja vasenta poskeaan peitti kuparinen naamio. Se oli ohut, emaloitu ja hermostuttavan elävän näköinen, siinä oli sinertävää sänkisävytystä ja siihen oli kiinnitetty oikeat viikset.

Hänen vierellään olevan miehen, O'Shean – Tutinakäsi-O'Shean – sormet vapisivat.

Kolmas mies, Groyne, huokaisi. Taas yksi sielu on erkaantunut elon tieltä, talsinut tuonpuoleiseen.

Kolmikko oli palvellut sodassa paarinkantajina. He olivat värväytyneet yhdessä, niin kerrottiin, mutta vain O'Shea ja Nichols oli lähetetty etulinjaan. Varustepula rintamalla oli niin paha, että kun kantajilta loppuivat parit, heidän täytyi raahata haavoittuneita takkien päällä tai jopa rautalankaverkoilla. Groynella oli käynyt tuuri, hänet oli nimitäin sijoitettu sotilassairaalaan eikä hän päätnyt missään vaiheessa edes kuuloetäisyyden päähän tykistöä. Hän oli palannut ehjänä kuin avaamaton kirje lähettäjälle. He olivat edelleen ystäviä, mutta minä en pitänyt Groynesta.

Olkoon vainaja siis vastaanoton tuntematon, Groyne hoilotti. Hän on mennyt rajan taa. Liittynyt oikosäaristen pataljoonaan.

Groynella oli loputon varanto kuoleman kiertoilmauksia. *Hän heitti lusikan nurkkaan*, Groyne saattoi todeta potilaan vedettyä viimeisen henkäyksensä. *Hän kuukahti, hän vaipui ikiuneen tai hän vaihtoi hiippakuntaa.*

Minua risoi myös se, että hän kuvitteli olevansa hyvä laulaja. *Tuonpuoleiseen*, hän hyräili synkästi, *tuonpuoleiseen...*

Nicholsin nasaalinen ääni liittyi toiseen säkeeseen: *Wipe the tear, baby dear, from your eye-ee. Silmästäsi, armas, pyyhi surun tippa pois.*

Purin hammasta. Vaikka meillä sairaanhoitajilla oli monen vuoden koulutus – teorialutkinto teknillisestä koulusta ja sairaalasta saatu käytännön pätevyys sekä oma erikoisala – sairaala-apulaiset puhuivat meille alentuvasti, aivan kuin me heiveröisinä naisina olisimme olleet

Historiallinen sairaaladraama,
jonka kovassa maailmassa toivo nostaa
päättään, vaikka tähdet näyttäisivät
pimeimmän puolensa.

DUBLIN, 1918. Espanjantauti riehuu sodanjälkeisessä kaupungissa, joka on repeytymässä poliittisesti kahtia. Sairaanhoidtaja Julia Power työskentelee synnytysosastolla, jolla influenssaan sairastuneet synnyttäjät yritetään pitää hengissä. Kun sairaalaan saapuu itsenäisyysliikkeen kapinallinen suffragettilääkäri Kathleen Lynn, Julia joutuu kohtaamaan ennakkoluulonsa. Kuinka voi lääkäri osallistua väkivaltaiseen kapinaan? Ja kun pikkuiselle osastolle värvätään avuksi nuori luostarikasvatti Bridie Sweeney, Julian elämä muuttuu lopullisesti.

”Kuin Greyn anatomia sata vuotta sitten.”

– *The Oprah Magazine*

www.tammi.fi

84.2

ISBN 978-952-04-4193-7